

INSONIYLIK VA SADOQAT –MA'NAVIY KAMOLOT MEZONI

*Samarqand viloyat Bulung'ur tuman
34- maktab o'qituvchisi Meliboyeva Dilbar.*

Annotatsiya: “Insoniylik va sadoqat – ma’naviy kamolot mezonini” mavzusi insoniy fazilatlar (mehr, halollik, bag’rikenglik) va sadoqatning shaxsiy hayot, oila va jamiyatdagi ahamiyatini tahlil qiladi. Maqola nazariy asoslarni va amaliy misollarni birlashtirib, sadoqat orqali ishonch va barqarorlik, insoniylik orqali ijtimoiy adolat va hamkorlik shakllanishni ko’rsatadi. Yakunda, bu ikki tamoyil ma’naviy kamolot va barqaror jamiyatning poydevori sifatida ta’kidlanadi.

Kalit so’zlar: Insoniylik, sadoqat, ma’naviyat, axloqiy qadriyat, mehr-oqibat, vijdon, fidoiylilik, mas’uliyat, adolat, insonparvarlik.

Inson hayotining mazmuni faqat shaxsiy manfaatlar, moddiy ne’matlar yoki martaba bilan belgilanmaydi. Uni yuksak ma’naviy qadriyatlar, ezgu amallar va insonlar o’rtasidagi samimiy munosabatlar mazmunan boyitadi. Ana shunday bebaho fazilatlar qatorida insoniylik va sadoqat alohida o’rin tutadi. Ular inson qalbining pokligini, hayotdagi mas’uliyatini va atrofdagilarga bo’lgan munosabatini namoyon etuvchi ma’naviy mezonlardir.

Insoniylik kishining boshqalarga mehr , hurmat, hamdardlik va adolat bilan munosabatda bo’lishda namoyon bo’ladi.sadoqat esa insonning o’z so’zi, burchi, yaqinlari, Vatan va ezgulik amallariga qat’iy amal qilishini anglatadi. Ushbu ikki fazilat bir-biridan ajralgan holda emas, balki o’zaro uyg’unlikda inson ma’naviyatining mukammal qiyofasini yaratadi.

Insoniylik insonni boshqa mavjudotlardan ajratib turuvchi , uning shaxs sifatidagi qadrini belgilovchi yuksak fazilatdir. U balandparvoz so’zlar yoki tashqi ko’rinish bilan emas, balki kundalik hayotda amalga oshiriladigan ezgu ishlar orqali namoyon bo’ladi. Muhtoj kishiga ko’mak berish, dardmand insonning holidan xabar olish, keksalarni e’zozlash, yoshlarni qo’llab-quvvatlash- insoniylikning hayotiy ifodalaridir.

Insoniy qalb boshqalarning quvonchidan quvonch, iztirobidan esa iztirob topadi.bunday qalb jamiyatdagi befarqlik va shafqatsizlikka ko’z yumib turolmaydi. U ezgulikni oddiy vazifa sifatida emas, insoniy burch sifatida qabul qiladi. Zero, insonning buyukligi uning qancha boylik to’plagani bilan emas, o’zgalarga qancha yaxshilik ulasha olgani bilan belgilanadi.

Insoniylik, avvalo, inson qadrini tan olishda boshlanadi. Har bir shaxsning orzusi, iztirobi, umidi va taqdiri borligini anglash kishini muloyimlikka, ehtiyotkorlikka hamda adolatga chorlaydi. Bir og’iz shirin so’z ba’zan uzoq yillar

davomida bitmagan ruhiy jaholatga malham bo'lishi mumkin. shu sababli insosniylik nafaqat amalda, balkiso'z, nigoh va munosabatda ham namoyon bo'ladi.

Sadoqat- insonning o'z e'tiqodi, va'dasi va munosabatlariga nisbatan qat'iy turishini anglatadi. U qulay kunlarda emas, ayniqsa sinivli damlarda o'zining haqiqiy mohiyatini ko'rsatadi. Chunki farovonlikda hamroh bo'lish ison, ammo qiyinchiliklar qarshisida yonma-yon turish chi sadoqatning eng muhim belgisidir.

Sadoqatning ildizi ishonchga borib taqaladi. ishonch mavjud bo'lgan joyda insonlar o'rtasidagi munosabatlar mustahkamlanadi, va'dalar mazmun kasb etadi, mas'uliyat esa samimiy burchga aylanadi. Oila, do'stlik, kasb, Vatan va xalq oldidagi sadoqat inson hayotining turli jabhalarida namoyon bo'ladi.

Haqiqiy sadoqat ko'r-ko'rona bo'ysinish yoki har qanday xatoni oqlash emas. U ezgulik va adolatga asoslangan ongli qat'iyatdir. Agar sadoqat insoniylikdan, vijdiondan va haqiqatdan uzilib qolsa, u o'zining yuksak ma'nosini yo'qotadi. Shu bois sadoqat doimo aql, vijdon va mas'uliyat bilan uyg'un bo'lishi lozim.

Sadoqatli inson o'z so'zining qadriga yetadi. U va'da berishdan avval mas'uliyatni anglaydi, va'da bergach esa uni bajarish uchun barcha imkoniyatini ishga soladi. Bunday insonning so'zi ishonchli, amali esa barqaror bo'ladi. Uning hayot yo'lida shamollar ko'tarilsa-da, ma'naviy ildizlari uni beqarorlikdan asraydi.

Insoniylik va sadoqat bir-birini to'ldiruvchi ma'naviy qadriyatlardir. Insoniylik sadoqatga mehr, va raxm-shafqat baxsh etsa, sadoqat insoniylikka qat'iyat va davomiylik beradi. Faqat insoniylik bilan cheklanib qolgan kishi ba'zan qat'iy qaror qabul qilishda qiynalishi mumkin; faqat sadoqatga tayanish esa insonni qattiqqo'llik va biryozlamalikka olib borishi ehtimoldan xoli emas.

Ushbu fazilatlar uyg'unlashgandagina insonning axloqiy qiyofasi mukammallikka erishadi. Mehribon, ammo mas'uliyatsiz inson; sodiq, ammo shafqatsiz kishi jamiyat uchun to'laonli ibrat bo'la olmaydi. Haqiqiy komillik- mehrni burch bilan, kehirimni adolat bilan, sadoqatni esa insonparvarlik bilan uyg'unlashtira bilishdir.

Hayotda ko'pinch inson oldida murakkab tanlovlar paydo bo'ladi. Ba'zan yaqin kishining xatosini yashirish sadoqatdek ko'rinadi, biroq uni to'g'ri yo'lga boshlash chin insoniylik bo'lishi mumkin. ba'zan vazoifaga qat'iy rioya qilish talab etiladi. Ammo bu jarayonda inson qadr-qimmatini unutmaslik zarur. Demak sadoqatning eng oliy shakli- insonni xatodan asrash, insoniylikning eng yuksak ifodasi ezgulik yo'lida qat'iyat ko'rsatishdir.

Jamiyat taraqqiyoti faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar yoki texnologik yutuqlar bilan emas, undagi insoniy munosabatlarning darajasi bilan ham belgilanadi. Odamlar bir-biriga hurmat va ishonch bilan munosabatda bo'lgan muhitda hamjihatlik, barqarorlik va taraqqiyot uchun mustahkam zamin yaratiladi. Insoniylik jamiyatdagi ruhiy muhitni

sog'lomlashtirsa, sadoqat fuqarolarning umumiy maqsad yo'lida birlashishiga xizmat qiladi.

Oila insoniylik va sadoqat tarbiyalanadigan eng muhim maskandir. Farzand otananing mehrini, g'amxo'rligini va bir-biriga bo'lgan hurmatni ko'rib voyaga yetadi. Maktab va ta'lim muassasalari esa ushbu fazilatni bilim, tarbiya va ijtimoiy mas'uliyat bilan boyitadi. Shunday ekan, yosh avlodga faqat bilim berish emas, balki ularni vijdonli, sadoqatli va insonparvar shaxlar etib tarbiyalash ham muhim vazifadir.

Kasbiy faoliyatda ham insoniylik va sadoqat alohida ahamiyatga ega. O'z ishiga sadoqatli xodim vazifasini mas'uliyat bilan bajaradi, insoniylikni qadrlaydigan mutaxassis esa xizmatidan foydalanayotgan kishining huquqi va qadr-qimmatini hurmat qiladi. Ayniqsa, ta'lim, tibbiyot, davlat xizmati va ijtimoiy sohalarda faoliyat yurituvchi insonlar uchun bu fazilatlar kasbiy mahoratning ajralmas qismi hisoblanadi.

Jamiyatda ishonch muhitini shakllantirish uchun har bir inson o'zidan boshlashi lozim. Adolatni talab qilishdan avval adolatli bo'lish, hurmat kutishdan avval boshqalarga hurmat ko'rsatish, sadoqat istashdan avval o'zi sodiq bo'lish-ma'naviy yetuklikning asosiy belgilaridandir.

Insoniylik va sadoqat inson ma'naviy hayotining bir-birini to'ldiruvchi ikki buyuk tayanchidir. Insoniylik qalbga mehr, tafakkurga ezgulik, munosabatlarga samimiyat baxsh etsa, sadoqat hayot yo'liga qat'iyat, mas'uliyat va ishonch olib kiradi. Ularning uyg'unligi insonni nafaqat yaxshi inson, balki jamiyat oldidagi burchini chuqur anglaydigan yetuk shaxs darajasiga ko'taradi.

Chin insoniylik sinovlardan qochmaydi, chin sadoqat esa haqiqatdan yuz o'girmaydi. Bu ikki fazilat inson qalbida qaror topganida, hayotning murakkab yo'llari ham ma'naviy mazmun kasb etadi. Inson o'zidan keyin qoldiradigan eng katta meros boylik yoki mansab emas, balki odamlar qalbida uyg'otgan ishonch, mehr va ezgu xotiradir.

Shu bois har bir inson o'z hayotini insoniylik nuri va sadoqat mas'uliyati bilan bezashi lozim. Zero, insonning asl qadri uning aytgan so'zlarida emas, boshqalarga qoldirgan yaxshiliklarida namayon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch. Toshkent. 2008.
2. Navoiy A. mahbub ul-qulub. Toshkent. Yoshlar nashriyoti uyi. 2018-172 b.
3. Tohir malik. Odamiylik mulki. Toshkent Sharq, 2018.
4. Sh. M. Mirziyoyev. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent, 2017.
5. A. Abdurahmonov. Qadriyat –ma'naviy merosdir. Ma'rifat gulshani -2009.
6. A. Zunnunov. Pedagogika nazariyasi. Toshkent. Aloqachi. 2006.
7. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. "insoniylik, sadoqat, ma'naviyat".
8. "Odamiylik mulki" asarida insoniylik va axloqiy qadriyatlar masalasi. Science and Research. 2025.